СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 255. — Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 1. падолиста, 1923. — VOL. XXXI. — No. 255. — Jersey City, N. J., Thursday, November 1, 1923. — THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ ДАЛІ ДЕРЖИТЬСЯ СВОГО ПЛЯНУ

ВАШІНГТОН, 30. жовтня. — Президент Кулидж відбув цілий ряд конференцій з видними американськими політиками та заявив їм, що він далі придержується американського становища та не відступає від наміру участи в межинародній конференції для рішення висоти военного відшкодовання, яке має заплатити Німеччина.

НЕПРИМИРИМІ МИРЯТЬСЯ

ВАШІНГТОН, 30. жовтня. — Сенатор Бора заявив допитуючим ґазетярам, що він не сподіється великого доспіху з економічної конференції, але він не буде виступати проти неї.

ФОРД ЗНОВА ВІДПЕКУЄТЬСЯ ВІД КАНДИДАТУРИ

САВАНА, Джорджія, 30. жовтня. — Один зі секретарів автомобілевого фабриканта Генрі Форда написав листа до клюбів, які мають за ціль вести аґітацію за кандидатурою Форда на президентуру Злучених Держав, і заявляє в ньому, що Форд рішився кандидатури не принимати.

З БОРОТЬБИ МЕЖИ ФЕДЕРАЛЬНИМ УРЯДОМ ТА ПИНШОМ

ГАРИСБУРҐ, Па., 30. жовтня. — Пенсилвенійський губернатор видав публичний лист в справі відповіди секретаря (міністра) скарбу Мелона в справі виконування прогибіційного закона. Пиншо каже, що Мелон нічого нового не доказав, що Мелон хоче дальше продовжувати існуючий тепер стан, себто не бажає виконувати як слід прогибіцію.

ОБМАНЬСТВА ПРИ КУПНІ ШПИТАЛЮ ДЛЯ УРЯДУ

ВАШІНҐТОН, 30. жовтня. — Перед сенатовим комітетом, що розслїджує зловжитки в заряді федеральним бюром для ветеранів, виступали свідки, які стверджували, що уряд платив при купні шпиталів для вояків богато більше, як власність була варта, та що сенатори, відай підкуплені продавцями, не допускали до розслідження вартости купленої землі та домів.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ПРО НЕБЕЗПЕКУ ДЛЯ ДЕМОКРАТІЇ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 30. жовтня. — Лойд Джордж виступив тут в Акедемі оф Мюзик з промовою про небезпеку, яка, на його погляд, грозить европейській демократії. Вказуючи на те, що в цілім ряді европейських держав правлять тепер диктатори, він підняв думку, що ціла Европа попаде під владу таких дектаторів, коли Америка, Анґлія та Франція не злучать своїх сил проти сього руху.

ДОМАГАЮТЬСЯ РОЗВЯЗАННЯ „АРМІЇ СПАСЕННЯ"

НЮ ЙОРК, 30. жовтня. — Перед федеральним судом в Ню Йорку відбуваються переслуханя в справі позву одної паперової компанії, котра домагається розвязання „Армії Спасення" (Салвейшен Армі) на тій основі, що вона без дозволу влади взялася за торговлю паперовими злишками.

ХОЧУТЬ ЗДЕРЖАННЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ АҐІТАЦІЇ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, 30. жовтня. — Національна Громадянська Федерація вислала до сенаторів Леда, Кінґа, Брукгарта та Ґвілера, котрі недавно вернули з Росії, щоби вони постарались в большевицького уряду, аби він здержав большевицьку пропаґанду в Злучених Державах.

ЛЕГКІ ПОТРЯСЕННЯ ЗЕМЛІ НА АТЛЯНТІЙСЬКІМ ПОБЕРЕЖУ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 30. жовтня. — Побереже Атлянтийського Океану в околиці Атлентик Сіті та Вентнора відчуло нині ряд легких потрясень землі. Серед народа повстало з тої причини занепокоєнне, хоча землетрус не зробив ніякої шкоди. Сейсмоґрафічний уряд (що слідить за землетрусами) заявив, що потрясенне було відай викликане усуненнем морського дна.

НОВІ БІЙКИ В МЕКСИКАНСЬКІМ КОНҐРЕСІ

МЕКСИКО, 30. жовтня. — Нині прийшло знова до бійки кулаками та палицями під федеральним конґресом. Президент конґресу заявив, що засідання не буде, бо нема достаточного числа послів, та приказав всім опустити галю. Гості вийшли зі салі та зчинили бучу. Знова ранено одного чоловіка так тяжко, що його треба було відставити до шпиталю. Остаточно поліція привернула спокій.

СНІГ І ХОЛОД В СЕРЕДНИХ СТЕЙТАХ

ШИКАҐО, Илинойс, 30. жовтня. — Через цілу середну часть Злучених Держав тягне з півночи перший справдішний зимовий холод. Термометер спав подекуди до 8 степенів Фаренгайта. Всюди паде сніг.

СТЕНДАРД ОЙЛ КО. МАЄ МОНОПОЛЬ В ТОРГОВЛІ ҐАЗОЛІНОЮ

КАНЗАС СИТІ, Мезурі, 30. жовтня. — Сенатор Джеймс Рід виступив в своїй промові зі закидом проти великого нафтового підприємства Стендард Ойл Ко., що воно зміряє до здобуття собі становища монополіста (необмеженого пана) в торговлі ґазоліною. Підприємство хоче здобути сеє становище, викуповуючи для себе всі патенти, відносячіся до ґазолінового промислу.

ПІДВИШКА КОМІРНОГО ЗА РІК

НЮ ЙОРК, 30. жовтня. — Федеральні банкові урядники стверджують на основі переведеного слідства, що комірне на мешкання в Ню Йорку зросло за послідний рік о яких 9%.

ЗА ОБМЕЖЕННЄМ НАЙВИСШОГО СУДУ.

ВАШІНҐТОН, 30. жовтня. — Сенатора Бора заповідає, що на найблизчій сесії конґресу внесе закон, після котрого Найвисшому Судови Злучених Держав буде можна уневажнити закон яко неконституційний (противний конституції) лишень тоді, як за уневажненем заявиться що найменче 7 суддів Суду.

(Найвисший Суд має 9 членів)

ЯК ДРУГІ ЛЮДИ АСЕКУРУЮТЬСЯ?

Маркус Лов, відомий власитель театрів рухомих образів, заявив, що він хоче обезпечити своє житє на 5 міліонів долярів.

Адолф Цукор, звісний як кінематоґрафічний підприємець, вже обезпечився на таку суму.

СЕРНИ ПАДУТЬ ЖЕРТВОЮ ПОЇЗДІВ

Стейтові урядники, дбаючі за дичину в стейті Ню Йорку, застановляються над тим, яким способом запобігтиб тому, щоби поїзди вбивали серни. Вже кілька разів случалося сими днями, що серни вибігли на зелізничі тори, втікали з аближеннем поїзду, падали опісля під поїзд та гинули під колесами.

ЛІЧЕННЯ ЦУКРОВОЇ НЕДУГИ

Лічення цукрової недуги (що в науковій мові зветься діябетес, "дайебітес") набрала розголосу від розголошення, що двох лікарів з Торонто, в Канаді найшли на неї лік, який вони прозвали "інсуліною". Сі два лікарі набрали вже світової слави, як комісія Фундації Нобля, котра роздає кождого року ряд надгород за найкращі здобутки на полю науки та штуки.

ВСЕСИЛЬНИЙ ДОЛЯР.

Курс доляра в Берліні виносить 1500 міліонів німецьких марок.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 21. вересня 1923. помер в Москегон Гайтс, Мишиґен, член Українського Народного Союза, Дмитро Дрозд. Покійний походив зі села Сіхова, повіт Стрий, Галичина. Родився в 1885 році. До Українського Народного Союза приступив в 1912 році. Помер, оставивши жену та троє дітий: Теодора 9 літ, Володимир 8 літ, Марту 7 літ.

Смерть була викликана нещасним випадком при роботі. Похорони відбулися дня 24. вересня.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ НА ХОЛМЩИНІ.

Дня 27. вересня с. р. посол С. Маквіка відбув справоздавче віче в селі Горостита, Володавського повіту, на Підляші в Холмщині.

З приводу парафіяльного свята народу було поверх 3,000.

Зясувавши загальну політику і відношення польських партій до українського народу пос. Маківка дав вичерпуючі інформації о діяльности Українського посольського соймового Клюбу в комісіях і на повних засіданнях. Здав справозданнє о поданнях, земельних справах, одбудові краю, церковних справах, а потім довший час зупинився на шкільництві й орґанізації села. Вчасі промови о шкільництві посла переривали окриками: "Геть польонізаторську політику. Бойкот польських шкіл! Хай живе українська школа!" Останні слова Маківки нарід привитав гучними оплісками, а коли це успокоїлось, зібрані знялишапки, проспівали "Заповіт", а потім народній гимн.

ПОСТУП "УКРАЇНІЗАЦІЇ" НА УКРАЇНІ.

На Великій Україні українізація йде повним кроком. Як доносить "Пролетарська Правда" (28. 7.), в Киеві є 94 школи, з яких: московських — 63, українських — 22, жидівських і польських — по 4, чеських і татарських — по 1. В московських вчиться: 8,000 московських дітий, стількиж жидівських і 6,000 українських. Еак говорить статистика, якої в нас ніхто не читає. Інакше говорять большевицькі рекламні повідомлення, які в нас читають всі." — Одним з наслідків українізації є між іншим скасованнє українського советського посольства в Варшаві. Частина документів посольства передається російському посольству у Варшаві, частина вандрує до Харкова. — Мурин зробив своє і може відійти....

АРЕШТ ТРУПИ В. АВРАМЕНКА НА ХОЛМЩИНІ.

29. вересня відомий український артист балету В. Авраменко мав зробити виставу в м. Володаві, яка була дозволена місцевим старостовом. Але артистів й аматорів-учнів, коли вони прибули до Володави, арештовано агентами дефензиви. При арешті агенти штовхали арештованих, кричали, копали ногами, кидали на адресу рештованих дівчат всякі образливі уваги. В ночі, як великих злочинців, арештованих під ескортою поліції привезено до Холму, де їх після інтервенції українських послів звільнено.

ЦІНИ У ЛЬВОВІ.

Коні 15 до 30 міліонів польських марок; корови від 15 до 35 міл. п. м.; кози 10 міл. п. м. пшениця 2 міліони п. м. за 100 кільоґрамів; жито 1,200,000 п. м.; масло 80,000 п. м. за 1 кільоґрам; сало (малець) 80,000 п. м. 1 яйце 5,000 п. м.; білий хліб 15,000 п. м.; чорний хліб 8,000 п. м.

Се ціни з половини жовтня. Тоді курс доляра в "Польщі" виносив 1 міліон марок.

БРИТАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРИЙМАЄ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ФРАНЦІЇ У СПРАВІ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛОНДОН, 30. жовтня. — Британське правительство постановило взяти участь в новій конференції у справі розсліду німецьких фінансів, хотяй би ся конференція була звязана застереженнями, які предложив французький премієр Пуанкаре.

Анґлія одержала вже згоду на конференцію Франції, Італії і Бельґії. Значить, вже є однодушність европейських аліянтів, якої вимагав американський державний секретар Гюс яко умови участи Злучених Держав в конференції.

Кромі европейських аліянтів Анґлія ще запросить до участи в конференції Японію.

В тутешніх політичних кругах кажуть, що хотяй Велика Британія приняла застороги Франції, то вона сим станом не вдоволена. Вона буде, кажуть, старатись вже на самій конференції переперти свої домагання у справі вирішення безконечного французько-німецького спору ізза „военних відшкодовань". Колиб се не вдалось на сій конференції, то Британці будуть старатись перемінити її в більшу конференцію з ширшими повновластями.

Британці хотять, щоби головою конференції був Американець, який міг би бути найбільше невтральним між учасниками, бо Америка не має безпосереднього інтересу в конференції.

Яко кандидатів на американських членів конференції подають фінансіста Дж. П. Морґана і лоерів Роленда В. Бойдена і Павла Кравата.

АНҐЛІЯ ПРОТИ „РЕНСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ"

ПАРИЖ, 30. жовтня. — Правительство Великої Британії поручило своїм амбасадорам в Парижі і в Брюкселі, щоби повідомило правительства Франції і Бельґії, що воно не признає правности тимчасового правительства Ренської републики під проводом д-ра Дортена і Йосифа Маттеса, та що буде поборювати сепаратистів в Ренщині під британською окупацією.

ПРОТЕСТ НАСЕЛЕННЯ ПРОТИ „РЕНСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ"

ААХЕН, Німеччина, 30. жовтня. — Населеннє міста Аахен (Е ля Шапель) звернулось до британського міністра закордоних справ лорда Корзона з апелем, щоб Анґлія помогла йому оборонитись перед сепаратистами.

Аахенці кажуть, що з ними можна дати раду, якщо французька окупаційна влада дозволить поліції носити оруже.

ФРАНЦУЗИ ЗАЧИНАЮТЬ ВІРИТИ В „РЕНСЬКУ РЕПУБЛИКУ"

ПАРИЖ, 30. жовтня. — Французька публична опінія (громадська думка) тепер по стороні ренських сепаратистів. Спершу Французи не вірили в успішність їх плянів, але коли вони одержали підперте Франції і Бельґії, вони зачинають вже „будову" „Ренської републики" трактувати серіозно.

БЕЛЬҐІЙЦІ ЗА „РЕНСЬКОЮ РЕПУБЛИКОЮ"

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 30. жовтня. — Нині уладили тут бельґійські фашісти велику демонстрацію за признаннем „Ренської републики".

Бесідники накидались на політику Великої Британії, яка виступає проти сеї „Ренської републики".

В САКСОНІЇ БУДЕ КАБІНЕТ СОЦІЯЛІСТИЧНИЙ БЕЗ КОМУНІСТІВ

ДРЕЗДЕН, столиця Саксонії, 30. жовтня. — Федеральний диктатор Ґайнци усунув уже нині війско з будинку сойму і посли почали наново радити, але вже без комуністів.

На місце усуненого кобінету буде новий, зложений із соціялістів. Диктатор Гайнце заявив, що комуністи не можуть бути в кабінеті ізза того, що викликали були явний бунт проти федерального правительства. Їх участь в кабінеті, заявив він, була би не конституційна.

Нового правительства не будуть підпирати комуністи, але зате воно мати-ме сторонників серед демократів.

БАВАРІЯ УСТУПАЄ

МІНХЕН, столиця Баварії, 30. жовтня. — Баварське правительство подалось перед федеральною владою з Берліна.

Диктатор фон Кар заявив, що воно веде переговори з диктатором Швреземаном і готове гокинути збираннє окремих баварських податків та віддати зверхність над війском в Баварії федеральній військовій владі, але команду воно оставить таки в руках баварського головного команданта фон Лоссова.

БУВШИЙ АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР БОНАР ЛО ПОМЕР

ЛОНДОН, 30. жовтня. — Нині рано помер тут бувший премієр Великої Британії Ендру Бонар Ло. Він нездужав на горло, а в останньому часі ще й дістав був запаленнє легенів.

Був він родом Канадієць; мав тільки низше образованнє, а вибився на найвисше становище в імперії завдяки спосібностям і праці.

11,000,000 ЛЮДИЙ ЗГИНУЛО У СВІТОВІЙ ВІЙНІ

ПАРИЖ, 30. жовтня. — Тутешня академія морального і політичного знання подає обчислення, з яких виходить, що в останній світовій війні згинуло 11 міліонів людий. Се включує убитих на полі бою і тих, що померли наслідком ран і недуг.

Академія каже, що страта в людях у світовій війні більша аніж у 18 війнах вчасі від 1815 до 1913 року.

Населеннє світа, а головно Европи, зменьшилось за час світової війни також ізза зменьшення числа уродин.

ЗАБОРОНА ЗАГРАНИЧНИХ ПАТЕНТОВАНИХ ЛІКІВ В ЕСПАНІЇ

МАДРИД, столиця Еспанії, 30. жовтня. — Еспанське правительство заборонило від 1-ого падолиста с. р. ввіз заграничних патентованих медицин до Еспанії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬЩА ПЕРЕД ФІНАНСОВОЮ РУЇНОЮ.

З Польщі не перестають приходити самі йовові вісти. Послідними днями цілий ряд американських кореспондентів писав з Польщі справді чорні звіти. Один такий звіт можнаби взяти на рахунок особистого упередження кореспондента, коли, однак, таких кореспондентів назбирається сім, то знак, що щось зле є не з кореспондентами, але з Польщею.

Один зних, Джан Ф. Синклер, приміром, обіздив на припорученне філядельфійського Болетину всі европейські краї, мав розмови та розпити з важнійшими діячами та виднійшими політиками та на їх основі старається зложити образ положення поодиноких країв. Образ, який він дає з Польщі, справді чорний.

Синклер бачив, приміром, в Польщі Владислава Ґрабського, отже людину, яка грає дуже видну ролю в польській політиці. Сей польський політик мігби богато сказати про польські економічні справи та польські фінанси, бо він завсігди був хорий на фінансові питання, був уже міністром фінансів та ще далі ним бути хоче й має надію. Щож сказав сей польський „монж опатшносьцьови" на поли фінансів? На запити Синклера він міг відповісти лишень самими загальниками: він має якісь надії; він бажає собі, щоби щось сталося; він вижидає сього та онтого; і таке инче. Але на якій основі він жде, надієсь, бажає, сього кореспондент не знає, і пан Ґрабські теж не знає.

Сподіється, приміром, пан Ґрабські, що до 1926. року Польща вирівнає свій буджет. Кореспондент зараз ловить за слово, думаючи, що пан міністер розуміє вирівнуванне буджету так, як його загально в світі розуміють, себто що розходи уряду будуть рівні, не будуть більші як його приходи. Але по двох питаннях кореспондента показується, що пан Ґрабські має зовсім инче понятте про вирівнанне буджету. На його думку, Польща в 1926. році позичить уже від чужих банкирів тільки гроша, що податки й позички разом будуть виносити тільки, що розходи.

По довгій розмові Синклер зробив таке заключенне:

„Польща паде низче й низче з року на рік. Вона падала фінансово й економічно від часу, як вона стала державою. Держава не може будуватися ані на обіцянках платити ані на арміях. Нема в цілій Европі ані одного краю, що вмівби так мало газдувати грішми, як Польща."

То такого самого заключення приходять другі кореспонденти. Видно, що польський труп смердить так тяжко, що почує задуху навіть закатарений ніс.

ЯК ЖОВНІР НА ВІЙНІ.

В мишиґенськім місті Маскоґен Гайтс помер дня 21. вересня сього року український робітник Дмитро Дрозд. Походив він зі села Сихова, з галицького повіту Стрия. Помер у силі віку, бо при смерти мав усего 38 літ.

Помер смертю трагічною. Працював він при фрейтових возах на зелізниці. Дня 21. вересня бл. п. Дмитро Дрозд працював, як се він часто робив, на однім такім возі. При пересуванню возів надїхав на віз, в якім він працював, другий, та вдарився об сей віз з такою силою, що бл. п. Дмитро Дрозд злетів з воза та впав під колеса другого. Сей обтяв йому ліву ногу цілу, праву по коліно, та майже цілу праву руку. В тяжкім болю пролежав нещасний ще дві години в калюжі власної крови, поки віддав духа. Як жовнір помирає на полю слави, в бою, так він, робітник, помер на полю слави, в роботі.

Нині його жена та трое дрібних діточок пишуть Українському Народному Союзови подяку за запомогу, яку Український Народний Союз їм виплатив. Розбираючи по справедливости, подяка належиться по половині: Українському Народному Союзови та покійному членови Українського Народного Союза. Українському Народному Союзови, себто загалови його членів, належить подяка за те, що Союз своєю орґанізацією зробив можливим обезпеченне члена, зробив те, що український робітник на случай нещастя не лишає своєї родини на поталу або милосерде чужим. Членови належиться подяка за те, що він як свідомий громадянин та добрий батько родини постарався скористати з тої нагоди, яку дає Український Народний Союз.

Український Народний Союз готов помагати всім тим, що зголошуються до нього та згодяться сповняти ті обовязки, які є неминучі для тих, що хочуть допомоги для своєї родини. Для своїх членів Український Народний Союз споняє свої обовязки не для подяки, але тому, що він почувається до обовязку споняти своє зобовязанне так само чесно супроти свого члена, як член сповняв свої супроти Союза.

Ще одна річ гідна уваги в нещасній пригоді бл. п. Дмитра Дрозда. Він мучився перед смертю дві години. Сто двайцять мінут чекав він на смерть, коли кожда секунда здається вічностю. Лячно подумати про ті муки. А прецінь можна собі подумати, які муки переходивби він, колиб лежачи без ніг, без рук, безнадійно окалічений, він мавби ще думати про те, що станеться з його женою, з його діточками? Байдужні люди частенько кажуть, що обезпеченне лишень для родини, що лишається при життю по небіжчику. Спитаємо тепер: Чи лишень для родини? Чи може часом і для самого члена?

З МИНУЛОЇ ОСЕНИ.

Процес за вбивство Сидора Твердохліба й инші акти оборони українського народу в Галичині перед польською окупаційною владою.

(Від власного кореспондента.)

—o—

Дня 12. жовтня закінчився перед судом присяжних у Львові процес проти **девятьох Українців**, обвинених за те, що минулої осени, як члени української боевої організації, вбили Сидора Твердохліба й виконали ряд инших убивств і замахв на державні будинки.

Імена обвинених: Семен Український, Петро Вимневський, Андрій Заліско, Антін Чапляк, Іван Дуда, Евген Козак, Михайло Степанів, Антін Ґрубський і Володимир Шумський.

Був ще один обвинений, М. Дзіковський, якому в першій мірі акт обвинення приписує вбивство Сидора Тердохліба, одначе він утік з слідчої вязниці і тому процес відбувся тільки проти висше названих девятьох обвинених.

Процес, який тягнувся шіснацять днів, скінчився **увільненням усіх обвинених.**

Після цілорічної слідчої вязниці вони вийшли на волю.

—o—

Ви пригадуєте собі події минулої осени.

Ще на весні українська боева організація почала боротьбу проти польської окупаційної влади в Галичині. Ся боротьба проявлялася головно нищенням державного і приватного майна польського окупанта і вбиванням агентів окупаційної влади. Вилітали в воздух зелізничі мости, військові магазини, поліційні будинки, горіли папські маєтки.

Під осінь, коли Польща розписала вибори до польського сойму, боротьба ще загострилася. Боева організація звернулася також проти тих Українців — польських запроданців, які почали вести виборчу акцію й виступали як кандидати до сойму. Вбито Сидора Ттердохліба, головного провідника польських запорожців, і кількох дрібнійших польських посіпак.

Польща зібрала всі свої сили, щоби здавити сю оборонну акцію українського народу. В Галичині заведено воєнний стан. Почали працювати наглі суди, які без ніяких доказів засуджували Українців на смерть. За суджених розстрілювали або вішали. Посипалися масові арештовання.

Тоді-ж арештувало й теперішних обвинених і після цілого року слідчої вязниці поставлено їх перед суд.

—o—

Процес виявив страшну річ, за яку обурення цілого світа повинно звернутися проти Польщі.

Арештованих поліція катувала, аж доки вони не призналися до всего чого вона від них хотіла.

На тих зізнаннях, подиктованих поліцією і потверджених арештованими на слідком катування опирався цілий акт обвинення.

Про сі катування говорив на процесі кождий обвинений. Одначе польський суд перейшов над сим старшним обвиненням польської поліції до денного порядку. Що більше! Польський прокуратор весь час величав польську поліцію за її стравність у веденню слідства. А польский предсідник трибуналу у своїм кінцевім поясненню сказував суддям присяжним на ті зізнання обвинених, вимушені катуванням, як на доказ їх вини, бо вони — мовляв — добровільно призналися.

—o—

Сі катування — страшна річ. Одначе таксамо сумна річ, що деякі обвинені під впливом катувань потверджували все, що їм диктувала поліція.

Сей закид зустрічає в першій мірі Дзіковського, який сказав на поліції богато такого, на чім вона оперла дальші арештування і цілий акт обвинення.

Кождий Українець, чи він бере участь у боротьбі проти польського ворога чи ні, повинен знати, що коли попадеться в руки ворога, **повинен мовчати**. Ніякі катування не повинні вимусити на нім ані одного слова, яке могло би пошкодити визвольній боротьбі.

Боротьба проти ворога, який панує на нашій землі, мусить підготовлятися й вестися тайно. Ворог не сміє знати, хто і як організує бородьбу, хто веде її, пояким плянам. Коли ворог має бо змогу се довідатися, тоді не тільки сама боротьба засудхена на невдачу, але також люди, які ведуть її, видані на смерть з рук ворога.

Тому кождий Українець мусить мовчати, коли попаде в буки ворога.

—o—

Тих міснацять днів, які вівся процес, се одно чорне пятно на судівництві польської держави. Польський судовий трибунал не був судом, **тільки помічником прокуратора.** Прокуюатор накручував усе так, щоб на присяжних суддях викликати враження, що обвинені винні, а трибунал відкидував усе, чого домагалася оборона, щоб відперти закиди прокуратора.

Ясною сторінкою сього процесу являється тільки факт, що часть суддів присяжних мала на стільки совісти, що заперечила вину обвинених, проти яких не човорило ніщо инше, тільки ті зізнання, які їм подиктувала поліція, катуючи їх.

—o—

Окрема згадка належиться українським адвокатам, які знаменито вели оборону обвинених.

Прага, 15. жовтня, 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

НА ПІДЛЯШІ

Говорячи про злу долю українського народу в його змаганнях за збереження і розтиску своєї мови, пісні і культури, не можна не згадати про північну частину Підляша. Поминаючи початок польонізації, про що писав я в попередньому своєму дописі, можна сміло сказати, що завданнем польских урядів всіх політичних комбінацій є: не дати можности українському народови на Підляші пізнати самого себе; з корінем вирвати все, що є не польське, тим чи іншим засобом змусити місцевих Українців думати о собі так, як подобається Вітосови і Ґломбінському. Других стремлінь я не бачу: не бачу через те, що на Підляше насилається всі уряди людий, які не хочуть знати місцевих умов життя і хорі на стару хоробу, яка називається шовінізмом.

Коли згадати 1918—19 р., коли кожного Українця, котрий осмілився отверто назватися власним іменем, і заговорити о своїх правах, називано комуністом, саджано до вязниці та випихано закордон, — ясно стане, що урядники на Підляші хорі. А тепер що робиться? Кожний староста, кожний шкільний інспектор, почувають себе крулями, і багато роблять на власну руку. Колись мені сказав д-р Гломбінський, що він не ворог українського шкільництва на Холмщині і Підляші, коли цього побажає народ і подасть відповідні прошення. Я йому тодіж зазначив що майже кожне село просило про школу. Д-р Гломбінський відповів, що він не бачить прошень. Тепер, будучи на справоздавчому вічу в Константиновському повіті я упевнився, що дійсно нарід складав прошення, але де вони поділись, труно сказати: чи заховані в уряді окружної ради при старостві і віддані на вилічення до шпиталю, чи вмерли по дорозі до Варшави. Поновно подати трудно, позаяк староста не дає дозволу на скликання сходу в цій справі, а коли посольський соймовий клюб українскої репрезентації задумав зібрати статистичні дані про скількість українських дітей, староста константиновського повіту підняв всю поліцію на ноги. Бідні поліціянти мусіли гнатись серед ночі на села і провозити крамольних Українців до "команди поліції" і там писати обширні, які тільки можуть складати польські урядовці з Галичини, протоколи.

Мало того, був викликаний з Білої слідчий судля "для збадання". Питаюсь, на що се подібно? Переживаємо мент, коли право кожного громадянина мусить шануватись і до пошани його змушує польський підпис на версальському трактаті і конституція з 17 березня, 1922. Не все можна зробити примусом: є річі, котрі від примусу робляться міцнійші. Але на що говорити про це. Кому, як не полякам про це найліпше відомо. А коли відомо, то треба шукати иншого шляху до співжиття. Тим, що пишеться в книжках (військових) нашим хлопцям, що вони належать до народности польської або біло-руської, кількість Українців не зміниться. Також не збільшиться скількість поляків і від методу константиноського старостиа, яке в пашпортах Жидам пише "народовсьці польской".

Газета "Подляк" не змусить селян села Бубеля відмовитись від того, щоб не мати у себе парафії, бо як же можна відречись від того, що їм по праву належиться! А то, що учительство польске на Підляші зневажає наших дітий на кожній лекції, називаючи їх руськими баранами, хамами і тому подібними образами, свідчить тільки о його некультурности і дуже яскраво підкреслює заґальну політику до українського народу. Щоб положити конець тому, то треба не на папері а на ділі забезпечити право кожного ввести на Підляші там, де є український нарід, українське шкільництво, урегулювати церковні справи, приступити до справедливої земельної реформи і одбудовати знищені війною будинки.

Посол С. Маківка.

("Наше Життя).

ПОДЯКА

Дякую сердечно Урядникам У. Н. Союза за виплачену суму 500 долярів яко посмертне по мойому мужу Дмитру Дрозд.

Желаю нашому У. Н. Союзови, щоб ріс в майні і в членах.

Українці і Українки на американській іміґрації! Вступайте в члени У. Н. Союза. Се одинока поміч для вдів і сиріт. Ніхто не знає, де його смерть чекає. Чоловік рахує роки, а смерть рахує кроки. Отже застережіть свою родину, щоб потім не нарікали, як буде за пізно. — Катарина Дрозд, Маскеґон Гайтс, Мишиген.

ЯК УКРАЇНІЗАЦІЯ, ТО УКРАЇНІЗАЦІЯ.

На другому місці нинішного числа поданий спис книг, заборонених большевицькою владою на Україні.

Сей факт заборони дуже замітний, бо заборона книжки се пережиток старовини, давних абсолютистичних утисків та релігійних гнетів. Забороняли книжки царі та цісарі, щоби до народа не пустити думок про потребу поширення людських та народних прав; забороняли їх теж папи, щоби здержати поступ людської думки. Та нині вже й одні й другі вже додумались, що заборона книжки не богато не придається для осягнення бажаних цілей. В повній силі задержалася конфіската книжки лишень в Росії, під владою большевицьких комісарів.

Приглядаючися списови заборонених книжок, можна відгадати, яку ціль хотіли большевицькі комісарі осягнути своєю забороною. Що вони заборонять все, що відноситься ворожо до большевицької влади, се кождому відоме. Коли, однак, читається, що вони заборонили такі книжки, як підручники аритметики, геометрії, підручники правописи, і такі инчі книжки, в яких ніяк не можна найти нічого, ворожого большевизмови та комунізмови, то виходить ясно, що большевицькі комісарі мали на оці не лишень оборону большевизму та комунізму, але й другі цілі.

Які саме другі цілі? Факт, що вони забороняють підручники навчання української мови, української правописи, географії та історії України, говорить самий за себе. Ціллю большевицьких комісарів було нищити українську книжку за те, що вона українська. Значить, їх ціль була та сама, що заборона української мови московськими царями. Коли яка ріжниця є, то лишень та, що царі та царські опришники робили се відкрито, голосячи всему світу, що „Україні нема, не було й бути не може", а московські комісарі роблять се лицемірно, голосячи на весь світ, що вони дають кождому народови національну свободу, а рівночасно езуїтськими способами винищують все, що українське.

РЕЗОЛЮЦІЇ

ПРИНЯТІ ДРУГИМ ВСЕУКРАЇНСЬКИМ КОНГРЕСОМ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА., 25. ТА 26. ЖОВТНЯ 1923 РОКУ.

Справа шкіл.

Другий Всеукраїнський Конгрес протестує перед цілим культурним світом проти ляцького та румунського походу на загладу українського шкільництва та пятнує його як ганьбу двайцятого століття; завзиває весь український народ видержати в цій боротьбі а українські сили в Америці взиває дати нашим школам як найбільшу допомогу.

Допомога пресі.

Другий Всеукраїнський Конгрес признаючи величезну вагу української самостійної преси у Батьківщині, як найгорячійше поручає нововибраній Управі справу негайної допомоги українській національній пресі під польським пановаиням, яка стоїть на сторожі ідеалу суверенности українського народу на українських землях.

Обєднанне Українців в Америці має подавати постійно поміч такій пресі періодичними субвенціями в Галичині, Волиню, Холмщині Підляшу, Полісю, на Лемківщині і Буковині.

Студіююча молодіж.

1. Другий Всеукраїнський Конгрес висказує свій подив українській студіюючій молоді у Батьківщині, яка переносячи весь тягар будови держави і час війни, найшла в собі стільки сил, що сотворила український університет і політехніку.

2. Другий Всеукраїнський Конгрес признає, що удержанне сних високих шкіл та удержанне студенства на еміґрації та у Батьківщині є найвисшою справою національної ваги, є святим обовязком, є частю народного довгу української американської еміґрації супроти старої Батьківщини.

3. Другий Всеукраїнський Конгрес принимає до відома і одобрює дотеперішні змагання Товариства Української Молодіжи в Ню Йорку і полишає їх на дальше в руках сего Товариства.

4. Другий Всеукраїнський Конгрес взиває українську пресу, українське духовенство, всі економічні і асекураційні організації, громади і товариства дати як найвидатнійшу допомогу і піддержати працю Товариства Української Молодіжи в Ню Йорку, висказуючи сему Товариству своє признанне за його дотеперішню працю.

5. Другий Всеукраїнський Конгрес ухвалює певний процент з народного податку на потреби удержання українського університету і студенства.

Економічні взаємини межи іміґрацією та старим краєм.

В інтересі розвою українського народного господарства Другий Всеукраїнський Конгрес признає конечність навязання безпосередних економічних взаємин між старою Батьківщиною та українською еміґрацією в Америці. В тій цілі Другий Всеукраїнський Конґрес припоручає урядови Обєднання в Америці, щоби він в порозумінню з представниками старокраєвих організацій дав почин до навязання таких зносин.

Організація запомогової національної роботи.

Другий Всеукраїнський Конгрес з натиском підчеркує, що підмога українському народови під ріжними окупаціями вимагає удержання одної центральної, безпартійної національної організації, що скоцентровання в одну цілість всеї роботи на користь визволення українського народа та що такою організацією Конгрес уважає Обєднанне Українських Організацій в Америці.

Організація шкільництва в Америці.

Другий Всеукраїнський Конгрес свідомий сего, що молоде поколінне української еміґрації скоро забуває своє українське походженне та зриває всякі зносини з пнем українського народа в старій Батьківщині, підчеркує значінне української школи в Злучених Державах та припоручає новому урядови Обєднання Українських Організацій в Америці, щоби поробив заходи коло започаткованя українського народного шкільництва в Америці.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЕРТ ЕМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 4. падолиста в гали Івана Ваверчака під ч. 782 Стейт ул., о годині 2.30 попол. Неявившийся член підпадає карі 1 доляра, без ріжниці, чи місцевий чи з близьких околиць, а урядник 2 дол. Проситься зійтися численно, бо буде справозданне за цілий 1923 рік, вибір уряду на 1924 рік. Проситься також привести з собою своїх знакомих, котрі ще не є членами У. Н. Союза. Нових членів будеться принимати без вступного до братства і до У. Н. Союза. — П: Маник, секр.

ЩИКАГО, ІЛЛ. Повідомляється членів бр. св. Димитрія, від. 301, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 4. падолиста о 1. годині сполудня. Є важні справи до полагодження. Будеться також принимати нових членів до товариства і до У. Н. Союза без оплати вступного. Кождий член обовязаний прийти на мітинґ і привести нових членів зі собою, за що товариство офірує безплатно оден місяць членської вкладки. — П. Коваль, пр.; Н. Слівінський, фін. секр.

НИЩЕННЄ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ БОЛЬШЕВИКАМИ НА УКРАЇНІ

Як додаток до Торговельного Відділу Держвидати (Державного Видавництва) України вийшов дуже замітний документ: Список заборонених Научпедкомом Головсових книг для вжитку в дитячих установах У. С. Р. Р.".

Спис перечисляе книги, які заборонені вживати в школах на Україні під большевицькою владою. Ось заборонені книги:

Шарко Н. Аритметика. Систематичний курс, ч. 1-а (цілі числа).

Черкасенко. Рідна Школа. Читанка, ч. 2.

Черкасенко С. „Початок" граматики до науки, читання й письма.

Чепіга Я. Задачник для початкових народніх шкіл, рік 2-й і рік 1-й.

Тимошенко. Аритметичний задачник для сільських початкових шкіл, ч. 1-а.

Стешенко О. Рідні колоски, читанка для молодших класів гімназії, ч. 1-а.

Степовий. Аритметичний задачник, ч. 2-а. Прості дроби та десятичні.

Труба. Стежка до дому, початкова читанка, ч. 1-а.

Січовик В. Рідна мова. Український буквар для дорослих та дітей.

Норець (Лубенець). Граматка (укр. буквар).

Залозний П. Коротка граматика укр. мови, ч. 2-а і ч. 1-а.

Грушевський М. Про старі часи на Україні (коротка історія України).

Грушевський М. Про старі часи на Україні (коротка історія України).

Грушевський М. Ілюстрована історія України.

Грушевський М. Всесвітня історія в короткому огляді, ч. 4-а. Европа в 1789—1848 рр.

Грушевський М. Те-ж, ч. 3-а, ч. 2-а, ч. 1-а.

Грінченко Б. Українська граматка до науки, читання й письма.

Грінченко Б. і М. Рідне слово. Укр. читанка.

Шульгина-Іщук. Задачник до систематичного курсу аритметики, ч. 2-а.

Шерстюк Г. Українська граматика для школи, ч. 2-а, ч. 1-а.

Шапошників та Вальців. Збірник алгебр. задач ч. 1-а.

Шапошників та Вальців. Читанка.

Черкасенко С. Рідна школа, читанка, ч. 2-а.

Черкас С. Рідна школа, читанка, ч. 1-а.

Черкасенко. „Початок".

Черкасенко. Найпотрібніші правила правопису з додатками самостійного писання.

Чепіга Я. Задачник для початкових нар. шкіл, р. 1-й.

Чепіга. Те-ж, р. 2-й.

Чепіга. Те-ж, р. 2-й.

Чепіга. Аритметичні правила для початкових шкіл.

Чепіга. Те-ж.

Хуторний Т. (Т. Лубенець). Читанка, 1-а книга після граматки (книгарь).

Хоткевич Г. Історія України ч. 1-а.

Христенко. Шкільне писання, ч. 1.

Хомик. Коротка географія України, ч. 1-а, ч. 2-а.

Леся Українка. Стародавня історія.

Титаренко. Сонечко (граматка до науки, читання та письма)

Тимошенко. Аритметичний задачник ч. 3-а, ч. 2-а, ч. 1-а.

Терпило П. і П. Українська граматика, підручн. для середніх та вищих початкових шкіл. Етимологія.

Стешенко О. Рідні колоски, читанка для молодших класів гімназії ч. 1.

Степовик О. Аритметичний задачник для початкової школи, книга 2-а, друг. та 3-й рік навчання.

Степовик. Стежка до дому, початкова читанка, ч. 2-а.

Ставничий П. Географ. для перш. ступня навчання.

Сарицький. Наука геометрії для нижчих класів шкіл середн.

Русова С. Початковий підручник французької мови для самонавчання і перших класів гімназії.

Русова С. Початкова географія.

Попович О. Граматика для нар. шкіл, ч. 1-а.

Огієнко І. Коротка історія культурного життя українського народу. Укр. культура.

Огієнко І. Українська граматика ч. 2-а, ч. 1-а.

Огієнко І. Рідне писання. Основи укр. правопису ч. 1-а.

Огієнко І. Курс. укр. язика.

Огієнко І. Практический курс украинского языка.

Мурський В. Коротка граматика укр. мови.

Любич С. Українська граматика.

Любич С. Рідна мова, Чит.

Лубенець Т. Читанка. Друга книжка до читання.

Левицький М. Українська граматика для самонавчання.

Курило О. Початкова граматика укр. мови ч. 1-а.

Крушельницький. Українська читанка для перших класів середніх шкіл.

Коваленко Гр. Укр. історія.

Коваленко Гр. Історія для початкових шкіл.

Коваленко Гр. Історія для початкових шкіл.

Злобинців М. Аритмет. ч. 2-а.

Залозний П. Коротка граматика укр. мови, ч. 1-а.

Залізняк. Систематичний курс аритметики для 1 ступня.

Єфремов С. Коротка історія укр. письма.

Дога В. Наше слово. Читанка, ч. 2-а.

Грушевський М. Всесвітня історія. ч. 6-а, ч. 5-а.

Грунський. Українська граммат.

Грінченко М. Наша рідна мова. Перша читанка.

Григоріїв-Наш. Історія укр. в народніх думах та піснях.

Галко Т. Історія укр. народу.

Воронець А. Ярина, укр. буквар.

Верещагин. Збірник аритмет. задач, ч. 3-я.

Боришкевич В. Алгебра, ч. 1.

Балченко М. Граматка.

Балченко М. Граматка.

Ковалевський Т. Ясне сонечко.

Шульгина-Іщук. Задачник до систематичн. курса аритметики, ч. 1-а.

Шарко В. Аритметика, сист. курс, ч. 2-а, ч. 1-а.

Черкасенко. Рідна Школа, р. 2

Чепіга Я. Граматка „Веселка", 1-а.

Терпило. Українська граматика: синтаксис.

Терпило. Українська граматика: етимолог.

Супрун Е. Елементи геометрії для молодших класів вищ. початк. та середн. шкіл, ч. 1-а.

Сумцов В. Народня словесність. Хрестоматія.

Сумцов. Хрестоматія по укр. письменству, т. 1-й, 2. 1-а.

Сумцов. Географія України.

Русова С. Укр. буквар.

Русова С. Рідний край. Читанка з малюнками для початк. нар. шкіл.

Панченко. Диктант, ч.1-а. Етимологія.

Лубенець Т. Н. Читанка, ч. 3.

Курило О. Початкова граматика укр. мови.

Коваленко Г. Укр. історія.

Заліський А. Фізика, ч. 1-а.

Єфименко О. Початковий підручник історії.

Дробцюк О. Аритметика цілих чисел.

Дробцюк О. Аритметика дрібних чисел.

Грушевський М. Коротка історія України.

Груненький. Хрестоматія нов. літератури.

Григоріїв-Наш. Історія укр. народу.

Григоріїв-Наш. Історія України в нар. думах та піснях, випуск 2-й.

Григоріїв-Наш. Часи доісторичної доби.

Граве. Основи алгебри.

Воронець А. Ярина— український буквар.

Безрідний С. Сніп — Читанка для 3-го та 4-го р. нижчих початк. шкіл, вип. І.

Грушевський. Всесвітня історія.

Григоріїв. Всесвітня історія, ч. 1-а, Стародавні часи.

Григоріїв. Ясне сонечко, буквар.

Сумцови М. і Д. Географія України.

Рудинський М. Ясні зорі — весна, літо, осінь, зима.

Шарко В. Аритметика, системат. курс, ч. 3-я.

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Перший падолист в Ню Йорку.

Неділя 4-го падолиста буде для Українців міста Ню Йорку і околиці Великим Всенародним Святом. Минае пять літ від проголошення Самостійної Західно-Української Держави (1. падолиста 1918 р.)

З огляду на се, що сьогорічний перший падолист припадае в робучий день (четвер), всі нюйорські, українські організації разом з українською парохією роблять всякі можливі приготовання до устроення сього падолистового свята нашої державности в неділю 3-го падолиста.

Що сьогорічний перший падолист закроюесь на свято урочисте, величаве і найкрасше, які дотепер в Ню Йорку устроювано, се більше як певно.

Програма святочна як слідує: В неділю з рана о 10-ій зачнеться Велика Служба Божа в церкві св. Юра, за здоровле наших Стрільців. Святочну проповідь виголосить о. Н. Підгорецький.

По Службі Божій відбудеться посвяченне Січового боевого прапора і панахида за поляглих героїв у боротьбі за волю України.

В ранішній частині свята візьмуть участь всі українські національні організації з прапорами і відзнаками, як і все наше громадянство.

З церкви вирушать всі учасники походом до Українського Народнього Дому, де по коротких промовах найвизначнійших наших бесідників та приреченню місцевих Січовиків, закінчиться перша частина свята.

Точно о 8-ій вечером зачнеться друга частина свята Величавим Святочним Концертом, в якім беруть участь найкрасші співацькі і музичні сили.

Свято закінчиться „Живим образом".

"Дуже пожаданим є, щоби всі українські родини в Ню Йорку для більшого вшанования памяти нашої державности, засвідчили се вивіскою українських прапорів зі своїх помешкань, чим пригадаемо і чужинцям, що ми Українці були і з певностью будемо ще державним народом.

Святочний Комітет.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

о. Лев Джулинський, парох Лапшина під Бережанами, помер в 77. році життя а 51. році священства. В 90-тих роках почав він видавати „Посланник", письмо церковно-народне та „Книжочки місійні". Міліони екземплярів тих видавництв розкинених на протязі 20 літ в цілій Галичині, та серед нашої заморської еміграції постачали через той час духового корму в церковно народнім дусі для широких мас нашого селянства. Цілих 20 літ був покійник попри парохію редактором, адміністратором, корректором в одній особі. Крім того видавав ще через кілька років третє періодичне видавництво „Руский Амвон", бібліотеку проповідий. Для ліпшого поширення своїх видавництв оснував був разом з наистаршим своїм сином першу українську приватну друкарню в Перемишлі. Його видавництва як „Театральна Бібліотека Посланника" та „Збірник церковно народних пісень" стались загально народнім добром. Останнім видавництвом того рода були „Ілюстровані Життя Святих". Годі оминути, що в його домі повстала опера „Роксоляна" Денисa Січинського до лібретта Єронима Луцика. Улюбленою думкою покійника було винести ту оперу на світову сцену і в тій цили звертався хоч безуспішно до Києва, Москви, Праги, Відня і т. д. Тяжка хороба і виснаження редакторською працею приневолили його по 20-ти роках покинути перо, та все нові видавничі пляни. Доживав віку серед своїх парохіян. Наймолодший син покійного як січовий стрілець пропав без сліду підчас війни. В особі покійного о. Джулинського відійшов від нас щирий патріот, що відіграв немалу ролю в історії нашого національного життя. — В. Й. П.!

о. Микола Галущинський, парох в Звинячу, чортківського повіту, упокоївся дня 12. жовтня 1923, переживши 70 літ, в 46 році священства. У покійному зійшов до гробу один з небагатьох ще жиючих священиків, що в 70-тих роках минулого століття познайомлені з суспільними рухами Зах. Европи, потрапили своє знання приложити у громадянській роботі. Освічена людина, добрий бесідник узяв у свої руки провід життя в своїй парохії і допровадив до сього, що село Звиняч належить до найкращих сіл не тільки повіту, але й в краю. У вісімдесятих роках кандидував кілька разів до Державної Ради й до сойму, одначе за кождим разом перепав тільки завдяки виборчим практикам і польській агітації. До останнього часу член Ширшого Нар. Комітету, яко карна українська одиниця піддержував усі змагання загально-народньої натури і своїм впливом приеднував для них як найбільше визнавців і сторонників.

Военні літа з усіми переходами не минали Звиняча. У домі покійного кватирували усі війська, які тільки видвигнула хуртовина. У наслідку сього неодно мусів перетерпіти старшим уже чоловіком. І це підкопало дуже здоровля покійного. Всеж таки до останньої хвилини цікавився подіями і національними справами. — В. Й. П.!

———o———

Р. Л. СТІВЕНСОН.

КЛЮБ САМОУБІЙЦІВ

(Перевід з англійського)

(Продовження).

(9)

— Встаньте! — закликав різьким тоном. — Це не пора на плач. Скажіть що ви зробили? Яким родом оцей труп у вашій кімнаті? Скажіть усьо щиро чоловікови, який вам може помогти. Чи ви думаєте, що пошкодивби вам? Чи ви мислите, що онтой кусень мертвого мяса, який лежить на вашій подушці, може змінити мою симпатію, яку відчуваю для вас? Легковірний молодче! Страхіттє, з яким дивиться сліпий і несправедливий закон на діло, ніколи не відноситься до чоловіка, якого любимо. Колиб я побачив мого сердешного приятеля, що він вертає із цілого моря крови, це не остудилоби моєї приязни ніяк! Піднесіться, — сказав; добро і зло це всьо видумка. В життю нема нічого, крім судьби. Якіб і не були ваші обставини, біля вас є люди, яка поможе вам до самого кінця. —

Оттак підбадьорений, Сайлес прийшов до себе і зломаним голосом при помочи випитувань доктора, спромігся нарешті виявити йому цілу справу. Але він не росповів йому про підслухану розмову поміж князем і Джералдином, позаяк не вважав, щоби воно було причасне якнебудь до його пригоди.

— От біда! — закликав доктор Ноел. — Або ви нещирі зі мною, або ви невинно попались у найбільш небеспечні руки в Европі. Нещасний хлопче, яку яму викопано для твоєї простодушности! В яке страшне небеспеченство заведено тебе неоглядного! Цей мущина — сказав він — якого ти бачив два рази, є Англійеем і я підзріваю, що він є душею цілого заговору. Чи можеш ти його описати? Чи молодий він, чи старий; малого чи високого росту? —

Але Сайлес, помимо своєї цікавої вдачі, не мав доброго ока в своїй голові. Його опис був такий загальний, що після нього не можнаби нікого розпізнати.

— Колиб це зависіло від мене, — озвався доктор, — то я учинивби це предметом науки в школах. Пощо чоловікови зору і мови, коли чоловік не уміє спостерігати і затямити черт лиця свого ворога? Я, що знаю усі ватяги в Европі, певне розпізнавби його і через це мав нове оружіє на вашу оборону. На будуче не забудьте плекати тую штуку, мій хлопче; воно може вам стати у великій пригоді. —

— На будуче! — повторив Сайлес. — Якеж у мене будуче крім шибениці? —

— Молодий вік, це пора трусливости, — відповів доктор; — і тоді здаються людині еї клопоти чорніщі, чим наділі суть. Я вже старий, а однак я ніколи не роспачаю. —

— Чиж можливе мені росповісти мою історію перед поліцією? — спитався Сайлес.

— Певне що ні, — відрік доктор. — Як я бачу усі ті махінації, у які ви вмішані, ваша справа безнадійна у тій стороні. Супроти вузкоглядних очий властий ви беспеpечно винуваті. Та ще не забудьте, що ми знаємо тільки частину змови. Ті безчесні заговірщики цілком певне приготовили усьо так, щоби цілковито закріпити вину на вашій невинности. —

— Ох Боже мій, то я пропав! — закричав Сайлес.

— Я не кажу того, — відповів доктор Ноел, — бо я дуже осторожний чоловік.

— Аелж, дивіться на оце, — спротивився Сайлес, вказуючи на трупа. — Оттут, на моїй постели лежить воно. Як я годен пояснити, як того збутися, як не мислити про всьо із безумним ляком? —

— З ляком? — відказав доктор. — Ніяк ні. Коли такий рід годинника перестає іти, то для мене воно нічо більше, а тільки кусень дивного механізму, який розслідується хірургічним ножем. Коли раз кров застигне, вона вже не є людською кровію; коли тіло мертве, то воно вже не є тим тілом, якого ми бачемо у тих, що їх любимо й яке шануємо у наших приятелів. Краса, принада, страх, усьо зникає, коли щезне оживляючий дух. Мусите призвичайтись дивитись на це холоднокровно, бо коли мій плян має вдатися, то будете мусіли жити дуже близько від того, що вас тепер так перестрашує. —

— Ваш плян? — крикнув Сайлес. — Який він? Скажіть про нього скоренько, докторе, бо я ледви маю відвагу, щоб ще животіти. —

Не відповівши, доктор Ноел підійшов до ліжка і зачав оглядати трупа.

— Цілком мертвий, — зашепотів. — Так я й собі мислив— кишені порожні. Так, — і прізвище витято з сорочки. Їх робота виконана докладно й добре. Нащастє він малого росту. —

Сайлес слухав тих слів дуже неспокійно. Між тим доктор скінчив свої оглядини трупа, почім сів і з усміхом промовив до молодого Американця:

— Відколи я ввійшов до вашої кімнати, — сказав він, — хоч мої вуха і язик були дуже заняті, я не позволив дармувати моїм очем. Недавно тому є завважив, що у вас, там у куті, находиться одна з тих великанських утварий, яку ваші краяни таскають за собою по всіх частях землі — одним словом говорю тут про вашу скриню, про ваш куфер. Аж до цього часу я ніколи не міг порозуміти, на що придатний такий великан. Але тепер зачинає світло перебиватись до моєї голови. Чи воно було для вжитку при торговлі невольниками, чи на це, щоби укрити наслідки занадто напрасного ужиття ножаки, я не умію вгадати. Одно тільки є для мене ясним, а саме це, що така скриня призначена призначена на поміщеннє людського тіла. —

— Даруйте, — кликнув Сайлес, — але це не пора на жарти. —

— Чоч може я виражуюся трохи жартібливо, — відповів доктор, — але проте моя балачка має цілком поважну ціль. І самою першою річию, яку мусимо зробити, мій молодий друже, є випорожнити з усього тоту вашу скриню. —

Сайлес, послушний приказови доктора Ноела, забрався до роботи. Великанський куфер зістав спорожнений в одну мить; по долівці лежали порозкидані речі. Відтак Сайлес взяв за ноги, а доктор за плечі — тіло замордованого мущини із постелі і з деякими трудноцами зігнули у двоє і вложили до порожної скрині. Відтак обидва прилягли оба на віко, яке замкнулося над тим незвичайним пакунком, почім доктор власними руками замкнув кужер і обвязав шнурками, підчас чого Сайлес поспрятував виняті речі, складаючи їх до шафи і по шуфлядах. —

— Тепер, — сказав доктор, ми вчинили перший крок, щоби вас спасти. Завтра, а радше нині, вашим завданнем буде знівечити усі підозріння вашого дверника, плятячи йому усьо, що ви йому винні. А вже можете здатися на мене, що я пороблю усі заходи, що усьо скінчилося беспечно. А міжтим ходіть тепер до моєї кімнати, де я вам дам малу дозу опіяту, бо вам, заки що зробите, конечне потреба спочити. —

Слідуючий день був для Сайлеса найдовшим днем, який затямив; йому здавалося, що він ніколи не скінчиться. Він не хотів бачитись з приятельми і сидів в куті, цілий час дивлючись перестрашено на свій куфер. Його власна цікавість обернулась тепер проти нього; він спостеріг, що його обсерваційний отвір зістав відітканий та що його підстерігають цілий час з кімнати пані Зефірини. Це стало для нього невимосне, що він накінець був змушений закрити дірку по своїм боці кімнати. Коли оттак забеспечився перед підстеріганием, він витратив чимало часу на покутні слези і молитву.

Пізно вечером зайшов доктор Ноел, несучи в руках дві заклеєні коверти, незаадресовані. Одна з них була пуката, а друга така тонка, начеб у ній не було нічого.

— Сайлес, — озвався він, сідаючи біля стола, — надійшла пора, щоб я вияснив вам плян вашого спасення. Завтра рано, дуже вчасно, князь Флорізел з Богемії повертає в Лондон після кілька дневної розривки в Парижи. Вже минуло досить часу, коли я мав щастє віддати лікарську прислугу полковникови Джералдинови, конюшному князя. Не стану говорити, яка це прислуга була, досить того, що я знаю, що він дуже радби мені віддячитись. Вам потрінбо, щоби ваша скриня передісталася до Лондону неотвирана. В митовім уряді я натрафив на трудноці. Й тоді прийшло мені на думку, що пакунки такої визначної особи, як князь, із ввічливости, не будуть переглядані через митових урядникві. Я удався до полковника Джералдина і одержав прихильну відповідь. Завтра, перед шестою годиною, підете до готелю, де перебуває князь і передасьте свій куфер як часть княжних пакунків, а самі відбудете подорож як член його двірні. —

— Коли ви це говорите, — озвався Сайлес, — то мені здається, що я вже бачив обох: князя і полковника Джералдина. Я навіть підслухав дещо з їх розмови на бали передучора. —

— Дуже можливо, бо князь любить всюди заходити, — відповів доктор.

— Коли прибудете до Лондону, — говорив дальше, — то ваше завданнє майже скінчиться. У тій пукатій коверті є лист, якого я не смію заадресувати; але в другій коверті ви найдете адресу дому, до ького ви мусите занести лист і скриню. Ттут відберуть ще від вас і вже буде по ваших клопотах. —

(Дальше буде).

ПОДЯКА

Дякую сердечно учасникам похорону мого мужа Дмитра Дрозда, що погиб від нещасного випадку при роботі дня 21. вересня сього року. Дякую всім що відвели його на місце послідного відпочинку; дякую аматорському кружкови за гарні цвіти, зложені на його могилу; і дякую всім що складали для дітий покійного, а передовсім Броніславі Гэнм, Миколі Илькову та Іванови Павленкови.

Катерина Дрозд,
жена бл п. Дмитра Дрозда.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".